

ביאורים ומילואים - על סדר הדף היומי

פסחים צ"א עמוד א'

במשנה, והמפקח את הגל וכו' שוחטין עליהן וכו' חוץ מן המפקח בגל שהוא טמא מתחילתו.

א]. ופירש"י: "המפקח את הגל מעל אדם ואין ידוע אם ימצאנו חי או מת". וכתבו **התוס'** (ד"ה שהיה טמא מתחילתו) "תימה לר"י מפקח הגל נמי נימא חי הוה כשהתחיל לפקח וי"ל דכיון דמצאו מת אית לן למימר שמתחלתו היה מת שכל הטומאות כשעת מציאתן".

ודברי התוס' דכאן, הם יסוד בפלוגתא רחבה של **הט"ז והש"ך** בהלכ' אבלות, עם סניפים רבים להלכות נוספות, באו"ה, ובאהע"ז ועוד. דהנה איתא במשנה (גיטין כ"ח.) "המביא גט והניחו זקן או חולה נותן לה בחזקת שהוא קיים" ופירש"י: "ולא חיישינן שמא מת ובטל שליחותו, ומדאורייתא נפקא לן בהכל שוחטין (חולין י:) העמד דבר על חזקתו".

והביא **הטורי זהב** (יו"ד סי' שצ"ז ס"ק ב) ספק **ממהר"ם מייניץ** (סי' צ"ה) בדין מי ששמע שמת לו מת ואינו יודע אם תוך ל' או לאחר ל' אם חייב להתאבל, דמטעם חזקה י"ל דיש להחמיר דאמרינן העמד המת על חזקתו והשתא הוא שמת, וכדאמר' שם בגיטין. ומביא הט"ז כמה דעות פוסקים להחמיר דחייב להתאבל מטעם חזקה. והט"ז חולק עליהם, מכמה ראיות וראיות הראשונה היא מהתוס' בסוגיין, דמה דמוקמינן בחזקת חי, והא רק כל זמן שעדיין לא ידענו שמת, משא"כ במקום שמת לפנינו יש לנו לומר שמת תחילה, ולכך פסק בספק אם מת לו קרוב תוך ל' שפטור מאבילות.

אמנם **הש"ך בנקודת הכסף** שם, דחה ראיות הט"ז, ועל הראי' שהביא הט"ז מסוגיין כתב הש"ך, דהתם יש ריעותא לפנינו שנפל הגל עליו. ועוד כשאומרים למפרע משעת נפילת הגל מת, יש זמן ידוע, אבל היכא שאין זמן ידוע אין אומרים למפרע מת.

והנודע ביהודה (מהדו"ק אהע"ז סי' ל"א) הסכים לדחיית הנקודות הכסף. וכתב עוד, דאף להט"ז מכלל ספק לא יצאנו, דאף אי איכא ראי' מת' התוס', אמנם **הרמב"ם** ("מק"פ ה"י) חלק עם התוס' בהבנת המשנה, ומשמע מלשונו שמירי במפקח בגל להוציא המת ודאי מתחתיו או שמירי בגל ישן ומפקח לראות אם יש שם מת, ולדברי הרמב"ם לא מירי הכא בספק שמא היה חי מקודם כשהתחיל לפקח, ואין ראי' מהמשנה כלל אף לדברי הט"ז, וא"כ אף אם היינו אומרים כהט"ז, עדיין במחלוקת ראשונים שנויה.

ב]. ובמה שכתבו התוס' שכל הטומאות כשעת מציאתן, הקשה **הנודע ביהודה** שם, דהא **התוס'** בנדה (ד"ה שכל הטומאות כשעת מציאתן) כתבו, דהא דאמרינן כל הטומאות כשעת מציאתן הוא רק לחומר קדשים, אבל בחולין לא אזלינן בתר השתא. ועפ"י כתבו התוס' בריש נדה דהמחלוקת במשנה שם בענין האשה שראתה דם בבית החיצון ולא ידעין אם כבר הי' דם קודם וכותלי בית הרחם העמידוהו, דשמאי סבר דיין שעתו, כלומר שדי לנו אם טמא תרומות וטהרות שתגע בהן משעת ראי' ואילך, והלל סבר מפקידה לפקידה, כלומר שמטמאה כל הטהרות שעסקה בהן משעת בדיקה האחרונה, וחכמים אומרים לא כדברי זה ולא כדברי זה אלא מטמאה למפרע מעת לעת, וביארו התוס' שם **דהיא דווקא לקדשים או לתרומה** אבל לחולין לכולי עלמא דיה שעתה, דאוקמא לה בחזקת טהרה, עיי"ש [הנוב"י מציין לתוס' בנדה, וכבר כתבו כן בריש נדה (ב. ד"ה מעת לעת), ואף שנו דבריהם בעירובין (ל"ה: ד"ה כל הטומאות) וכתובות (ע"ו. ד"ה על בעל החמור) עיי"ש]. וכן הקשו גם **הבכור שור** (תענית ב.), **והשב שמעתא** (שמעתי ג', פ"ה), אמנם הם לא מקשים על התוס', אלא על הט"ז, שהביא רק התוס' מסוגיין, ואף אם נפרש כדבריו, הרי הוא במחלוקת התוס' עצמם. אלא שהנוב"י הפליא על התוס' בעצמם.

והנוב"י מיישב התוס' דהכא בדוחק, דשאני הכא דתיכף בשעת נפילת הגל נולד לנו ספק אם הוא חי, וע"כ איתרע חזקת חי, וכיון שאין כאן חזקת חי, ע"כ שפיר אמרינן בתורת ודאי דכל הטומאות כשעת מציאתן, ועו"ש, ועכ"פ היכא שלא איתרע לנו חזקת חי משעה ראשונה של נפילת הגל, לא אמרינן כשעת מציאתן אלא בקדשים.

ואף אמנם שבשול"ת **חכם צבי** (סי' ג') הוכיח מדברי **הרמב"ם** (פרק י"ח מאבות הטומאה ה"ד) "נגע באחד בלילה ולמחר השכים ומצאו מת, שכל הטומאות כשעת מציאתן וטמא אפילו ברשות הרבים", ומקור שיטתו היא ממשנה טהרות (פ"ה משנה ז' המובאת בנדה שם, ובעירובין שם). ומדייק החכם צבי, דמוכח שטומאתו היא טומאה וודאית ולא מטעם חומרא, דהרי הרמב"ם (שם הלכה ב') כללא כייל כל ספק טומאה ברשות הרבים טהור עד שיאמר נטמאתי בוודאי. עיי"ש בנוב"י שהאריך לסתור דברי החכם צבי ולחלוק עליו. ועי' בספר **שרידי אש** (גיטין, סי' ז'), שהביא כל השול"ת שדנו בשאלה זו בבקיאות נפלאה, ומפלפל בדבריהם בחריפות גדולה, במתק לשון ובשפה קולחת.

בגמ', אמר רב"ה אמר רבי יוחנן ל"ש אלא בית האסורין דנכרים, אבל בית האסורין דישאל בפני עצמו, כיון דאבטחינהו מפיק ליה, דכתיב שארית ישראל לא יעשו עולה ולא ידברו כזב.

ג]. וכתבו **התוס'** (ד"ה לא שנו) "בירושלמי (פ"ח ה"ו) מוקי לה רבי יוסי בר בון בשם רבי יוחנן כשחבשוהו ישראל אבל חבשוהו עכו"ם אין שוחטין עליו אפי' עם אחרים אשר פיהם דבר שוא והיינו איפכא משמעתין". והיינו, דאף כשחבשו אצל ישראל, אין שוחטין עליו בפני עצמו, רק עם אחרים, ואצל נכרים אפילו אחרי ההבטחה אין שוחטין אף עם אחרים.

והרמב"ם (פ"ה מק"פ ה"ט) פסק כהירושלמי: "מי שהיה חבוש חוץ לחומת ירושלים והבטיחוהו לצאת לערב שוחטין עליו וכו', במה דברים אמורים שהיה חבוש ביד ישראל אבל אם היה חבוש ביד נכרים אין שוחטין עליו עד שיצא". ועיי"ש **במשנה למלך** שהניח דברי הרמב"ם בצ"ע, שפסק כהירושלמי, ולא כסוגיא דידן בבבלי.

וכתב **הצל"ח** בסוגיין (באמצע ד"ה אמר רבה) "ואומר אני מה שהקשה [המל"מ] לפי שיטת הירושלמי למה לא ביאר רבינו שאין שוחטין עליהן בפני עצמן, אין זה קושיא כלל, שרבינו לשיטתו שכבר כתב בפרק שני שמשנתל לכתחלה שלא לשחוט על היחיד שנאמר יעשו אותו, וכיון שרבינו כאן בפרק ה' **בחבוש יחידי מירי**, שהרי כתב "מי שהיה" חבוש בבית האסורין בלשון יחיד, א"כ מה שכתב שוחטין עליו סתמו כפירושו הוא דהיינו עם אחרים, דאטו בשביל

ביאורים ומילואים - על סדר הדף היומי

שהוא חבוש עדיף מאחר שאין שוחטין על היחיד. וזה עצמו טעמו של רבינו שתפס שיטת הירושלמי ועזב שיטת הבבלי, דלשיטת הבבלי החילוק של ר' יוחנן בין בית האסורים דישאל לבית האסורים דגויים הוא דבבית האסורין דישאל שוחטין עליו אפי' בפני עצמו, והרי לפי מה שפסק הרמב"ם לעולם אין שוחטין עליו בפני עצמו אפילו אינו חבוש, אבל לשיטת הירושלמי הוא בשל גויים אפי' עם אחרים אין שוחטין עליו ובשל ישראל שוחטין עליו עם אחרים, אבל בפני עצמו לעולם אין שוחטין עליו אפי' לכתחלה. וטעם הדבר שפסק הרמב"ם שלעולם אין שוחטין על היחיד, כבר מפורש טעמו בכסף משנה (פ"ב ה"ב). ע"כ.

ד. והנה, לכשנדקדק בדבר יראה, דפלוגתת הבבלי והירושלמי הוא, אם סמכין כל כך על בית האסורים של ישראל, עד שע"פ הבטחתם לשחרר, נשחוט לחבוש בפני עצמו כשי' הבבלי דהכא, או זה יתכן שישתחרר ולכך אפשר לצרפו לקרבן פסח הנשחט על אחרים האוכלים במילא וכך היא שי' הירושלמי. ואולי יראה לומר, דפלוגתתם היא אי אמרינן שארית ישראל לא יעשו עולה, להלכה ולמעשה, וא"כ אולי לכך הרמב"ם לא פסק כהבבלי, דאיהו סבר דלא אמרינן שארית ישראל לא יעשו עולה למעשה.

ועי' (קידושין מ"ה): "ההוא דאמר לקריבאי והיא אמרה לקריבה, כפתיה עד דאמר לה תיהוי לקריבה, אדאכלי ושתי אתא קריביה באיגרא וקדשה, אמר אביי, כתיב שארית ישראל לא יעשו עולה ולא ידברו כזב [ובוודאי האב לא חילל הבטחתו ולא נתרצה לקידושי בתו]. רבא אמר חזקה אין אדם טורח בסעודה ומפסידה. מאי בינייהו איכא בינייהו, דלא טרח". ויש להסתפק, האם רבא חולק על שארית ישראל לא יעשו עולה, או דכיון דיש חזקה שאין אדם טורח בסעודה וכו', לכך הכא לא אמרינן שארית ישראל, אך בסתמא אמרינן. ועי' שו"ת עין יצחק (ח"ב, אבהע"ז סי' נ"א אות ט"ו) דהבין דרבא לא חולק עם אביי, ויש להסתפק בפשטותו שם. ועי' בב"מ (ק"ו:ז), ויש עוד להאריך בזה במק"א.

ובפני' המשניות, פירש הרמב"ם מתניתין, כסוגיא דבבלי, דמירי בבית האסורין של נכרים, אבל בשל ישראל אם הבטיחוהו ישחררו אותו בוודאי דשארית ישראל וכו'. ולכאורה מזה מוכח כפי' הצ"ח הנ"ל, דהרמב"ם לא חולק עם הבבלי בפשט הסוגיא כמו שהק' המל"מ, אלא שמה שלא פסק כן להלכה, כי הוא סותר שיטתו במקום אחר, כדמפרש הצ"ח, ודו"ק.

בגמ', אמר ר"ח וכו' אבל לפנינו מחזקת בית פאגי שוחטין עליו בפני עצמו. מ"ט אפשר דאמטו ליה ואכיל ליה.

ה. **רש"י** (ד"ה בית האסורין של ישראל) פירש: "כגון לכוף להוציא אשה פסולה, או לשלם ממון, א"נ כדתניא (כתובות לג): אם יקום והתהלך בחוץ כו' וכי תעלה על דעתך זה מהלך בשוק וזה נהרג, אלא מלמד שחובשין אותו עד שנראה מה תהא עליו".

הנצי"ב זצ"ל (מרומי שדה בסוגין ד"ה אבל בית האסורין דישאל) מדייק מלשון רש"י ומחדש "ולמדנו מכאן דמי שנוגע לו ממון, אינו צריך לחוש למה שחבירו לא יעבוד מצוה. ולא דמי להא דאי' בברכות דף כ' לענין כבוד הבריות דממונא שאני, דהתם אין לאדם לחוש בשביל ממון חבירו כ"כ, לקפה כבוד הבריות, מכש"כ שלא יניח לעשות מצוה בשביל ממון חבירו. אבל בעל הממון ודאי שאין לו לחוש מה שחבירו לא יעשה מצוה".

אמנם כבר קדמו בדיוק וחיידוש זה הג"ר חיים פלאגי' זצ"ל בשו"ת לב חיים (ח"ג סי' קי"א). במהדורות הישנות הוא דף ק"ט. אך במהדורות החדשות שינו את סדר הסימנים ולא מצאתי היכן הוא בחדשים) אך הוא דוחה זה החידוש ומסיק איפכא. דנידון שאלתו שם הוא, בשמעון שהשלטון חבשו אותו בבית האסורים כיון שחייב ממון לראובן, ואם ראובן יבטל תלונתו ישחררו אותו, וכעת בהגיע חג הפסח מבקשים בני משפחתו של שמעון, מראובן, שיבטל תלונתו כדי שיקיים מצוות הפסח, ונשאל ע"י החכם דשם אם חייבין לכפות על ראובן לעשות כן.

וכתב שם, דלא, דיכול לקיים אף בבית האסורים מצוותיו, ומסוגיין ליכא ראייה, דהלא להדיא משמע דיכול לקיים בבית האסורים מצוות הפסח, דאם הוא בתוך בית פאגי שוחטין עליו. ולכך מסיק, דאם בבית האסורים לא מניחין לו לקיים מצות מצה ומרור, או שזה מקום מטונף האסור בדברים שבקדושה, כופין את ראובן לבטל תלונתו, כדי לשחררו, עז"ש היכא שלשמעון אין מהיכן לשלם, עכתתו"ד.

ו. ולכאורה בעניי נראה, שדיוקו של הנצי"ב שפיר מדיוקו של הלב חיים, דהלא להדיא אי' בסוגיין "מי שהבטיחוהו", וע"ז קאמר בגמ' לא שנו אלא של נכרים, אבל של ישראל "כיון דאבטחינהו מפיק ליה", ומשמע דאילו לא הבטיחוהו שיצא, אין שוחטין עליו, ואף שע"י כך הבי"ד מבטלין אותו מקרבן פסח. דאילו הבי"ד היו חייבים להוציאו כדי לא לבטלו, אין צריך כלל הבטחה שיוציאו, אלא הוי ליה למימר בסתמא, מי שהיה חבוש בבית האסורין של ישראל שוחטין עליו וכו', דהלא מוכרחים להוציאו לקיים המצוה. ואי צריך להבטחה, ע"כ דאין חייבים להוציאו, ושפיר קמה ונצבה ראיית הנצי"ב שאין אנו אחראים לביטול מצותיו של החייב ממון. ואולי יש לדחות, דכיון דיכול לקיים פסח שני, אין מבטלים אותו, ולכך אין חייבים להוציאו לפסח ראשון, אא"כ הבטיחוהו, ועצ"ע.

בגמ', לא, נשים ועבדים וקטנים. נשים ועבדים משום תפלות, קטנים ועבדים משום פריצותא.

ז. בשו"ת אגרות משה (או"ח ח"א נ"א סי' מ"א), מסתפק במקום קבוץ לדבר הרשות בחיוב מחיצה, ואייתי ראייה לספיקתו מסוגיין, וז"ל: "דהא אשכחן באכילת הפסח שהיו אוכלין האנשים והנשים בבית אחד [וכו'], ותנן ואין עושין חבורת נשים ועבדים וקטנים, אף למאי שמפרש רבא שאין עושין נשים ועבדים בחבורה אחת משום תפלות, משמע שנשים עם אנשים ישראלים מותר, ולמה דהיה סבור ר' עוקבא בר חנינא לא עבדינן לנשים לבדן אלא דוקא עם אנשים עיין שם. חזינן שגם לר' יהודה דאיירי אליביה רשאין לאכול בחבורה אחת שהוא בלא מחיצה. וגם הא דהכלה הופכת פניה שפרש"י ע"מ שארחב"א א"ר יוחנן מפני שהוא בוש לאכול לעיני האנשים ע"י שמסתכלין בה שאין שייך בפני אביה ואחיה אלא בפני אנשים אחרים, א"כ מפורש שלא היה מחיצה ביניהם. אבל בבית הכ"נ ובשעת התפלה הוא איסור ברור ומדאורייתא וצריך שתהיה מחיצה של י"ח טפחים ביניהם או שיהיו הנשים למעלה והאנשים למטה כדבארתי".

ביאורים ומילואים - על סדר הדף היומי

[ח]. ובעניי, יש להשיב על דברי הרב, דהנה גבי ראייתו השניה מהכלה שהופכת פניה, כבר הארכנו לעיל (דף פ"א: אות ט'), בדמאירי א"י בושא **מחברותיה**, ובשי"ר ש"י שכתב שבושה מאנשים, הבאנו שם ראיות, דהכוונה לחמיה ואחי בעלה עיי"ש. ובדבר ראייתו הראשונה, מסוגיין, הנה **הנצי"ב** צ"ל במרומי שדה בסוג' (ד"ה נשים ועבדים), מדויק דגבי זימון א"י (ברכות מ"ה:). נשים ועבדים משום **פריצותא**, ולא משום תפלות כדהכא. ומפרש, דהכא דאיכא חזקה דבני חבורה זריזין הן, לא יבואו חלילה הנשים לטמאות הקרבן במעשי פריצות, ובכך אף יפסלו מלאכלו, ולכך א"י רק תפלות, אך בסעודת הרשות גבי זימון, כבר איכא חששא אף בנשים ועבדים בצוותא משום פריצותא, ע"כ.

וא"כ כ"ש דיש לומר כן גבי אנשים ונשים בקרבן פסח, דדווקא הכא לא חיישינן לפריצותא, משום קדושת הקרבן, שלא יבואו להיטמאות ולפוסלו או להיפסל מאכילתו, אך ליכא ראייה לשאר סעודות הרשות. ואדרבא, הגמ' הנ"ל בברכות, היא ראייה להיפך מדבריו, דחיישינן בכל מקום לפריצותא. ומלשון **הר"ן** (רפ"ב דמגילה) והביאו **התוס' יו"ט** (על משנתיו), מדויק שפיר דבכל מקום חיישינן לפריצותא בין אנשים ונשים, וע"כ צ"ל כהמרומי שדה דבקרבן פסח הוא דין אחר, וכהנ"ל, ודו"ק.

פסחים צ"א עמוד ב'

בגמ', אשה, בראשון שוחטין עליה בפני עצמה, ובשני עושין אותה טפילה לאחרים, דברי רבי יהודה וכו'. רבי שמעון אומר: אשה, בראשון עושין אותה טפילה לאחרים, בשני אין שוחטין עליה כל עיקר.

[ט]. ושי"ר רבי יהודה ור"ש, דאשה פטורה מפסח שני, ובגמ' מביאים ילפותות, דפסח שני נאמר רק לאיש ולא לאשה. והיום בש"ק [פר' תרומה זכור תשפ"א] קודם התפילה, אמר בשיעור **רא"ש אופנהיימר** נ"י מילתא בטעמא, דלמה נגרעו נשים מפסח שני. דהנה הלא בוודאי היו בישראל כמה וכמה נשים שלא היו בטרתן בפסח ראשון, ולא באו לפני משה לומר "למה נגרע", כמו אותם האנשים אשר היו טמאים לנפש אדם (עי' סוכה כ"ה:), אלא הנשים שלא היו טהורות, השלימו עם מצבן שאינן יכולות לעשות קרבן פסח. וא"ת שאין דרכן של נשים לבוא בטענות לפני משה רבינו, זה אינו, דהא גבי ירושתן, באו הנשים בנות צלפחד בטענת "למה יגרע", וא"כ היכן שלא רצו להשלים עם המצב, באו בטענה, וע"כ בפסח שני נגרע חלקן, ודפח"ח.

בגמ', אמר רבי יעקב אמר רבי יוחנן אין עושין חבורה שכולה גרים, שמא ידקדקו בו ויביאוהו לידי פסול.

[י]. והקשו **התוס' (ד"ה שמא ידקדקו)** "תימה דבעי למימר דגרים מדקדקים ביותר ודמי להא דאמרין כל מצוה שהחזיקו בה גרים וכותים הרבה מדקדקים בה יותר מישראל. ובירושלמי גרים אמר רבי יעקב בר יצחק בשם רבי יוסי אין עושין חבורות של גרים שמתוך שהן מקולקלים אין מדקדקין ויביאוהו לידי פסול, ובכל דוכתא נמי חזינן דגרים לא דייקי במצות כישראלים והכא קאמר דגרים מדקדקים יותר".

ועי' בהגה' הג"ר **ישעי' פיק** צ"ל הנדפס בסוגריים עם מסורת הש"ס על הדף, דלא מצא מקור לדברי התוס' בגרים, דבגמ' שציין המסורת הש"ס עצמו בחולין (ד), ובעוד מקומות שמוסיף הגר"י פיק, א"י כותים בלבד, ולא גרים. ומתוך התשובה בשו"ת **נודע ביהודה** (מהדו"ת או"ח סו"ס צ"ד) נראה שהשואל ה"ה הגר"י פיק הנ"ל, רצה להגיה בתוס' ולמחוק תיבת גרים, והנוב"י מנעו מזה.

והנודע ביהודה שם, מבאר דברי התוס' ע"פ דברי **רבי אברהם הגר בתוס' (קידושין ע"א: ד"ה קשים גרים כספחת)** דהוא מחמת דקדוקן הרב במצוות, עיי"ש. וכביאור הנודע ביהודה, אף כתב לבאר דברי התוס' הרבי **ר' צדוק הכהן מלובלין** צ"ל (בספרו מחשבת חרוץ אות י"ט, ד"ה וכל יקר ראתה עינו של ר"ע. ובספרו דובר צדק עמ' קט"ט ד"ה נגה) עיי"ש. ואמנם, לפי מה שביאר בהג' **חכמת שלמה** (יו"ד ר"ס ס"ח) דקשים גרים כספחת מיירי **בנשים**, ליכא ראייה מהתוס' בקידושין הנ"ל. וראה בספר **ברוך שאמר** (לבעל התו"ת, ברכת על הצדיקים), שמפרש בזה הנוסח "ועל גרי הצדק", עיי"ש.

יא]. ובדרך אפשר, יש להסמך בביאור הגמ' והתוס' דהכא, מה שכתב **המהר"ם שיף** בדרוש ארוך בסוף מסכת ב"ק, ותתו"ד הוא: לבאר הגמ' ביבמות (מ"ז.) "גר שבא להתגייר וכו' ומודיעין אותו עון לקט שכחה ופאה ואי בעי לפרושי יפרוש", דלמה הוא המצוה הראשונה שמודיעין אותו. ומבאר המהר"ם שיף שם, דכיון שבן נח נהרג על פחות משוה פרוטה, לכך הוא מדקדק בזה ביותר, ונהיה לצר עין וקמצן, וכשמגיע להתגייר צריכים להודיעו שאין בישראל מידת קמצנות וצרות עין, ומביאים לו מצות לקט שכחה ופאה, כמה שהתורה דקדקה שלא יהיה צר עין וקמצן. ולכך אי בעי לפרושי יפרוש, שכיון שהם קמצנים, לכן אינם רוצים להתגייר מחמת מצוות אלו. וכתב שם: "וזה ענין מה שאמרו שם קשים גרים לישראל כספחת כו', ופירשו התוס' משום שלומדים ממעשיהם, ובעלמא אמרינן גבי כותיים כל מצוה שהחזיקו בה **מדקדקין בה יותר** כו'. ונראה כי מצד טבע בן נח מדקדק על פחות משו"פ, ולהכי מודיעין אותו זאת בתחלת ולהיותם דבקים בזה בקמצנות וצרי עין והקפדה לומדים ישראל מהם, וקשים כספחת שבאים על צרת עין כדדרשינן מקרא דאשר לו הבית".

והיינו, דמה שמדקדקים הוא בעניני ממונות פחות משו"פ, ובזה לא נשתנו הגרים מהכותים כמו שכתב שם המהר"ם שיף. ואולי זה הפירוש אף בסוג', דהא חזינן לעיל דמסתפקים בבן חבורה שהיו ידיו יפות **רשאיין** להיחלק עמו, ומוכיחים דרשאים, ומשמע מהגמ' כשנוטל עוד מנה יותר מכולם, אך אם היה פחות מזה לא, וכשהשמש שנטל כזית לתוך פיו, שאין מדקדקין כ"כ, עיי"ש. ואף כשנוטל מנה יותר מכולם, עכ"פ אינם חייבים להיחלק ממנו אלא רשאים. ואילו בחבורת גרים, שכל אחד ידקדק על פחות משו"פ, אז לא יספיקו לאכול הפסח, כי כל אחד ידקדק בחברו שאין מנתו כהוא זה יותר גדולה משלו, ואדהכי יביאו הפסח לבית הפסול, ודו"ק.

הערות והארות יתקבלו בברכה ויבואו בדפים הבאים בשם אומרם בל"ג: rabinoviz@gmail.com